

PÄÄTÖS

4899/L/12

**Julkisen sanan neuvoston lausunto Oikeusministeriön työryhmämietinnöstä 24/2012
”Sananvapausrikokset, vainoaminen ja viestintärauhan rikkominen”.**

Julkisen sanan neuvostolla ei ole huomautettavaa työryhmän esityksiin.

Sen sijaan Julkisen sanan neuvosto kiinnittää huomiota työryhmän esitysten perusteluihin sivuilla 119–120. Työryhmä pohtii tavallisten ihmisten virallisten normien vastaista käyttäytymistä, joka ilmi tullessaan johtaa virallisiin seuraamuksiin. Työryhmä myöntää, että rikos ei ole yksityisasia, mutta pieninkin rikosta koskeva mediakäsittely voi aiheuttaa asianomaiselle suurta haittaa. Työryhmä pohtii yhteiskunnallisen merkityksen ja pelkän uteliaisuuden tyydyttämisen välistä eroa.

Seuraavassa on suora lainaus työryhmän esityksen perusteluista *”jos henkilö tuomitaan rikoksesta yli kahden vuoden vankeusrangaistukseen, tällainen vankeusrangaistus on aina ehdoton. Rikoksen rangaistuarvo on tällöin niin suuri, että rikosta voidaan myös yhteiskunnallisesti pitää siinä määrin merkittävänä, että se ei yleensä kuulu tekijän yksityiselämänä suojattaviin asioihin. Poikkeuksena on kuitenkin pidettävä alle 18-vuotiaana eli nuorena henkilönä tehtyjä rikoksia. Sama koskee tapauksia, joissa tiedon esittäminen voisi aiheuttaa rikoksen uhrille lisävahinkoa.”*

Julkisen sanan neuvoston mielestä tällaisen kahden vuoden rangaistusrajan mainitseminen lain esitöissä aiheuttaa liiallisen kaavamaisuuden vaaran pohdittaessa toimituksissa nimen julkaisua. Yli kahdeksi vuodeksi tuomitun nimeäkään ei ole syytä kaikissa tapauksissa mainita. Toimituksissa noudatettiin takavuosina kauan ns. kahden vuoden kaavamaisista sääntöä. Siitä on viime vuosina pyritty eroon. Julkisen sanan neuvosto käyttää ja suosittelee päätöksissään tapauskohtaista harkintaa. Jos kahden vuoden raja kirjataan lain muutoksen perusteluihin, on olemassa vaara, että tuomioistuimet ryhtyvät käyttämään sitä ratkaisujensa perusteena. Tällöin myös toimituksissa joudutaan turvautumaan kaavamaisiin ratkaisuihin.

Kun toimituksissa tai Julkisen sanan neuvostossa pohditaan tuomitun nimen julkaisua, huomioon otetaan aina teko, tekijä ja julkaisuajankohta. Mitä vakavampia rikos ja siitä tuleva tuomio ovat, sitä matalampi on julkaisukynnys. Huomioon otetaan myös se, kohdistuuko teko yksittäiseen ihmiseen vai ympäröivään yhteiskuntaan. Myös tekijän asema vaikuttaa toimitusten julkaisupäätökseen ja Julkisen sanan neuvoston pohdintaan. Jos tekijä käyttää esimerkiksi taloudellista tai poliittista valtaa, julkaisukynnys madaltuu. Näillä

perusteilla voi olla relevanttia julkaista tekijän nimi jopa sakkorangaistuksissa, vankeusrangaistuksista puhumattakaan.

Toimituksen käyttävät harkintansa pohjana Julkisen sanan neuvoston periaatelausumaa ”Nimi rikosuutisissa”. Periaatelausuma on vuodelta 1981, mutta sen linjaukset ovat kestäneet ajan hammasta hyvin.

<http://www.jsn.fi/periaatelausumat/nimi-rikosuutisissa/>

Risto Uimonen
puheenjohtaja

Ilkka Vanttinen
sihteeri

Lausunto annettu:
20.6.2012

Ratkaisun tekivät:

Risto Uimonen (pj), Jukka Ahlberg, Ulla Ahlmén-Laiho, Hannu Helineva, Timo Huovinen, Anna-Liisa Hämäläinen, Lauri Karppi, Tuomo Lappalainen, Riitta Ollila ja Jaakko Ujainen.